

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації Смулки Оксани Ігорівни на тему «Забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів. Перспективи сільського господарства України тісно пов'язані з інноваційним шляхом його розвитку та залежать від досягнутих агровиробниками на цьому шляху результатів. Сільськогосподарські підприємства повинні вирішувати свої проблеми на основі розробки й використання у господарській діяльності нових технологічних, організаційних, маркетингових нововведень. Інноваційна діяльність цих підприємств формує інструментарій для збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, зниження її собівартості та підвищення якості, організації раціонального використання ресурсів, зростання в кінцевому підсумку їхніх доходів, економічної ефективності функціонування загалом.

Помітне зростання упродовж останнього десятиліття низки показників діяльності сільськогосподарських підприємств України слід вважати результатом їхньої інноваційної активності. Однак ця активність помітно варіює в розрізі окремих категорій підприємств, видів їх діяльності, галузей аграрного виробництва. Залишається чимало питань щодо спроможності суб'єктів господарювання розробляти й ефективно реалізовувати інноваційні проєкти. Формування дієвого механізму забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, який забезпечував би системні позитивні зміни в аграрному виробництві на всіх його організаційних рівнях, є важливим завданням для вітчизняної науки і практики. Це обумовлює високу актуальність теми дисертаційної роботи О.І. Смулки.

Проведене аспіранткою дослідження узгоджується з науковою тематикою економічного факультету Львівського національного аграрного університету на 2016–2020 рр. «Організаційно-економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та села» (номер державної реєстрації 0116U003176). Внеском у виконання тематики є дослідження теоретико-методичних і практичних аспектів підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств та забезпечення їхнього інноваційного розвитку.

4. Наукова новизна одержаних дисертанткою результатів. Наукова новизна одержаних результатів дослідження представлена у вигляді конкретних

положень, які стосуються забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, такі:

удосконалено:

- сутнісні положення щодо змісту інновацій, які впроваджуються в сільськогосподарських підприємствах, зокрема запропоновано виділення видів інновацій, впроваджуваних у цих підприємствах, на основі їх класифікації за: галуззю на підприємстві; матеріальною складовою; організаційним рівнем економічної системи, для якої є новизною; видом діяльності підприємства; переважачим ефектом від впровадження; завданням, що вирішується на рівні підприємства;

- методичний підхід до класифікації чинників впливу на інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств, у якому виділено й деталізовано чинники за організаційним рівнем їх формування (мега-, макро-, мезо- та мікрорівнем) з окресленням зв'язків між окремими їх групами, що дало змогу обґрунтувати комплекс заходів з розвитку інноваційної діяльності в системі аграрного виробництва на різних рівнях;

- методичні засади дослідження умов здійснення і результатів інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, які, ґрунтуючись на результатах обстеження суб'єктів господарювання, дали змогу встановити рівень їх інноваційної активності, поширення в галузі окремих видів інновацій, ставлення агровиробників до планування інноваційної діяльності, а також ідентифікувати вплив на цю діяльність низки чинників;

набули подальшого розвитку:

- теоретичне обґрунтування передумов забезпечення інноваційного розвитку підприємства, де останній розглядається як результат інноваційної діяльності, яка для досягнення бажаних прогресивних змін у стані підприємства повинна відзначатися: постійним характером, оперативністю, цілеспрямованістю, комплексним характером, науковістю, наявністю стимулів до участі в інноваційному процесі в усіх задіяних у ньому суб'єктів;

- засади впровадження інновацій у сільськогосподарських підприємствах у формі реалізації ними інноваційного проєкту, які передбачають: можливість застосування при обґрунтуванні проєкту маржинального аналізу, доцільність врахування ймовірних позитивних і негативних побічних ефектів від реалізації проєкту, оцінку окремих видів ризиків при впровадженні інновацій;

- методика оцінки інноваційного потенціалу сільськогосподарського підприємства, для чого сформована система критеріїв та показників його оцінки в

розрізі окремих складових потенціалу (кадрової, матеріальної, фінансової, організаційно-управлінської, інформаційної, маркетингової) та сформульовані рекомендації щодо їх практичного застосування під час розробки інноваційного проекту;

- засади формування інноваційного потенціалу системи аграрного виробництва на трьох організаційних рівнях – мікрорівні (підприємства), мезорівні (території, регіону), макрорівні (національному) з конкретизацією заходів, які слід планувати й реалізовувати в рамках єдиного механізму формування і використання зазначеного потенціалу;

- положення щодо формування інфраструктури, яка забезпечує інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств, з урахуванням виконуваних функцій якої виділено наступні складові цієї інфраструктури – фінансова, інформаційна, організаційно-координаційна та контролююча, посередницька, сформульовані пропозиції щодо удосконалення діяльності дорадчих служб як елемента інформаційної складової інфраструктури, що стосуються налагодження комунікаційних зв'язків між цими службами і стейкхолдерами, принципів фінансування їх діяльності.

Особиста внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Викладені в ній висновки і пропозиції, які стосуються забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, становлять особистий здобуток її автора. Опубліковані наукові праці містять положення, сформульовані особисто автором.

Ступінь достовірності результатів дослідження. Обґрунтованість і достовірність одержаних дисертанткою результатів забезпечена опрацюванням нею численних наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблематики, нормативно-правових актів, використанням офіційних матеріалів Державної служби статистики України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, результатів обстеження інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств Львівської області, а також комплексним застосуванням методів наукового пізнання, серед яких – абстрактно-логічний, аналізу, синтезу, абстрагування, конкретизації, порівняння, економіко-статистичні, обстеження підприємств, експертних оцінок, SWOT-аналіз, системний підхід. Підтвердженням обґрунтованості результатів дослідження є їх апробація на науково-практичних конференціях, публікація в наукових фахових виданнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення і практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути ви-

користані сільськогосподарськими підприємствами при розробці й реалізації планів їхнього інноваційного розвитку. Вони становлять інтерес для суб'єктів аграрної інфраструктури під час організації їхньої співпраці з сільгоспвиробниками для впровадження інновацій. Окремі положення дисертаційного дослідження можуть бути використані регіональними органами управління при розробці програм розвитку агропромислового комплексу на перспективу.

Реалізація пропозицій, які стосуються засад впровадження інновацій у сільськогосподарських підприємствах у формі реалізації інноваційних проєктів, формування інноваційного потенціалу системи аграрного виробництва на різних організаційних рівнях, інфраструктури, що забезпечує інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств, сприятиме підвищенню ефективності діяльності цих підприємств, зміцненню їхньої конкурентоспроможності.

Значимість результатів дослідження підтверджена довідками про їх практичну цінність. Зокрема, напрацювання, які стосуються здійснюваних на регіональному рівні заходів з формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств, розвитку інфраструктурного забезпечення їх інноваційної діяльності, оцінки результатів інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств області, обґрунтування та ресурсного забезпечення реалізації інноваційних проєктів позитивно оцінені та рекомендовані для практичного використання департаментом агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації (довідка №01-37/3 від 27.05.2020 р.).

Результати дослідження, які стосуються характеру інноваційних процесів у сільськогосподарських підприємствах та пропозиції щодо їх регулювання застосовані в регуляторній діяльності Кам'янка-Бузької районної державної адміністрації (довідка №14 від 27.05.2020 р.).

Пропозиції щодо перспективних форм і напрямів комунікації дорадчих служб і стейкхолдерів, фінансових взаємовідносин між дорадчими службами і сільськогосподарськими виробниками, розробки інноваційних проєктів для сільськогосподарських підприємств прийняті для використання в сільськогосподарському дорадчому центрі «Фермерська країна» (довідка №05/06/2020-1 від 05.06.2020 р.).

Результати дослідження, які стосуються розробки інноваційних проєктів, оцінки інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств та формування заходів з його розвитку, випробувані в діяльності фермерського господарства «ЛІМ» Кам'янка-Бузького району та одержали позитивну його оцінку (довідка вих. 24/05 від 26.05.2020 р.).

Окремі положення, висвітлені в дисертації, використовуються в навчаль-

ному процесі у Львівському національному аграрному університеті (довідка №01-35-02-726 від 09.06.2020 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження висвітлені в 14 опублікованих наукових працях, у тому числі – 5 статей у наукових фахових виданнях України, одна стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні, 8 публікацій у матеріалах конференцій.

Список публікацій Смулки О.І. за темою дисертації

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України

1. Смулка О. І. Відображення інноваційних процесів у витратах сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 17. С. 71-76.

2. Смулка О. Класифікація чинників впливу на інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2018. Т. 11, № 3-4. С. 111-118.

3. Смулка О. І. Участь дорадчих служб у забезпеченні інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2018. № 3-4. С. 28-32.

4. Смулка О. Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств Львівської області: результати обстеження. *Вісник Львівського національного аграрного університету: Економіка АПК*. 2019. №26. С. 48-55.

5. Смулка О. Формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Аграрна економіка*. 2020. Т. 13, № 1-2. С. 45-54.

Стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні

6. Cherevko H., Smulka O. Peculiarities and results of innovative activity of agricultural enterprises in Ukraine. *Acta Scientiarum Polonorum Oeconomia*. 2019. №18(4). Р. 15-22 (автором опрацьована інформація про інноваційну діяльність сільськогосподарських підприємств).

Публікації в матеріалах наукових конференцій

7. Смулка О. І. Політичні заходи для активізації інноваційної діяльності у сільськогосподарських підприємствах. *Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств: матеріали VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (15-19 травня 2017 р)*. Проблематика 2017 р.: Сільськогосподарські підприємства України в умовах євроінтеграційних процесів. Львів: Ліга-Прес, 2017. С. 179-181.

8. Смулка О. І. Державне управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. *Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-*

практичної конференції (19 квітня 2018 р.). Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2018. С. 109-111.

9. Смулка О. І. Банківське кредитування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Фінансування, інвестування та кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 20 травня 2018 р. Частина 1. Дніпро: ДДАЕУ, 2018. С. 363-365.

10. Смулка О. І. Інноваційний потенціал сільськогосподарських підприємств як основа розвитку сільських територій. *Становлення механізму публічного управління розвитком сільських територій як пріоритет політики децентралізації: матеріали міжнар. наук.-практ.-конф.* (4 грудня 2018 р., Житомир). Житомир: ЖНАЕУ. 2018. С. 491-493.

11. Смулка О. І. Соціальне підприємництво як вид соціальних інновацій. *Дискусії з актуальних питань соціального підприємництва : Матеріали 64-го Саміту соціального підприємництва*, 24 травня 2019 року. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С. 91-95.

12. Смулка О. І. Проблеми інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 19-21 березня 2019 р. Ч. 2. Львів: ЛНАУ, 2019. С. 158-160.

13. Смулка О. І. Облік відрахувань у фонд інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Імплементація інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: II Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф.*, 18 квітня 2019 р. / редкол. : О. І. Черевко [та ін.] ; Харківський держ. ун-т харч. та торг. Харків : ХДУХТ, 2019. С. 94-95.

14. Смулка О. Оцінка ризиків реалізації інноваційних проектів сільськогосподарськими підприємствами. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XX Міжнародного науково-практичного форуму*, 17–19 вересня 2019 р. Львів : Ліга-Прес, 2019. С. 83-86.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Смулки Оксани Ігорівни «Забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств» є завершеним науковим дослідженням, виконаним дисертанткою особисто. Вона свідчить про достатній рівень наукової підготовки її авторки. Нею зроблено значний внесок у вирішення питань, які мають важливе значення для економічної науки та практики. Робота містить обґрунтовані та достовірні висновки і пропозиції. За змістом та оформленням вона відповідає встановленим вимогам.

Представлена дисертаційна робота відповідає спеціальності 051 «Економіка» та вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р.

Дисертація Смулки Оксани Ігорівни «Забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор,
проректор з наукової роботи

ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

В.М. Якубів

Доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної і прикладної
економіки ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Д.І. Шеленко

26.08.2020 р.

